

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu
SR pre štrukturálne fondy EÚ

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Prioritná os:	1 Reforma systému vzdelávania a odbornej prípravy
Opatrenie:	1.1 Premena tradičnej školy na modernú
Prijímateľ:	Základná škola s materskou školou kráľa Svätopluka Šintava
Názov projektu:	Šintava- moderná základná škola s veľkomoravskou tradíciou
Kód ITMS projektu:	26110130112
Aktivita, resp. názov seminára	1.1 Tvorba a inovácia vzdelávacieho programu školy

ZŠ s MŠ kráľa Svätopluka Šintava

Školský vzdelávací program
ISCED 2

UČEBNÉ OSNOVY

OBČIANSKA NÁUKA

Vypracované podľa:

Štátneho vzdelávacieho programu Občianska náuka

(Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť) Príloha ISCED 2, 2011

Tvorba: 2011

Vypracoval: PaedDr. Martin Bodis, PhD.

Charakteristika učebného predmetu

Predmet prispieva k orientácii žiakov v rodinnom a školskom prostredí. Vedie ich k poznávaniu svojej obce, regiónu, vlasti a Európskej únie. Umožňuje žiakom pochopiť seba samých a pomáha im v ich socializačnom procese. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakom základné vedomosti z oblasti štátu a práva a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti a umožňuje im pochopiť ekonomický život spoločnosti.

Ciele učebného predmetu

Predmet sa cieľmi spolupodieľa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií tým, že vedie žiaka k:

- podpore vedomia jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- utváraní vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- realistickému sebazpoznávaniu a sebahodnoteniu,
- akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí,
- aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti, uvedomovaniu si práv a povinností, rešpektovaniu základných princípov demokracie a tolerancie,
- vytváraní pozitívnych vzťahov k opačnému pohlaviu v prostredí školy a mimo školy,
- rozpoznávaní stereotypných názorov na postavenie muža a ženy,
- získaniu základných vedomostí o ekonomickom fungovaní spoločnosti,
- uplatňovaní vhodných komunikačných prostriedkov k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov,
- k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- vytváraní schopnosti využívať ako zdroj informácií rôzne verbálne a neverbálne texty spoločenského a spoločenskovedného charakteru,
- rešpektovaniu a uplatňovaní mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a prebratíu zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

Výchovné a vzdelávacie stratégie

Základom výchovných a vzdelávacích stratégií v predmete občianska náuka je rozvíjanie a upevňovanie kľúčových kompetencií.

Kľúčové kompetencie sú také spôsobilosti a zručnosti, ktoré jednotlivcovi umožňujú úspešne sa začleniť do sociálneho a pracovného života, t.j. zastávať rôzne pracovné pozície a funkcie, riešiť nepredvídateľné problémy a vyrovnávať sa s rýchlymi zmenami v pracovnom, spoločenskom a osobnom živote. Ide o kompetencie, ktoré majú praktický význam pre každého človeka a celú spoločnosť. Kľúčové kompetencie sa formujú na základe osobnej praktickej činnosti a skúsenosti a zároveň sú uplatniteľné v životnej praxi. Nevyjadrujú trvalý stav, ale menia svoju kvalitu a hodnotu počas celého života. Nezastarávajú ako vedomosti, ale majú potenciálnu vlastnosť neustále sa rozvíjať. Jednotlivé kľúčové spôsobilosti (kompetencie) sa navzájom prelínajú, prepájajú a majú nadpredmetový programový charakter. Získavajú sa ako produkt celkového procesu vzdelávania a sebavzdelávania.

V rámci predmetu občianska náuka sa kladie dôraz na rozvoj týchto kľúčových kompetencií:

Predmet sa cieľmi spolupodieľa na utváraní a rozvíjaní **klúčových** kompetencií:

- sociálnych a personálnych
  - viesť žiakov k efektívnej spolupráci v skupine, pozitívne ovplyvňovať kvalitu spoločnej práce,
  - motivovať žiakov k diskusii v skupine,
  - viesť žiakov prostredníctvom spoločných prezentácií, rozborov a hodnotenia práce k sebahodnoteniu ústneho a písomného prejavu a ďalších aktivít,
  - viesť žiakov k utváraniu vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí, k realistickému sebapoznávaniu a sebahodnoteniu, k akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí,
  - viesť žiakov k pozitívnej predstave o sebe samom, poznať a využívať silné stránky svojej osobnosti,
  - kriticky hodnotiť svoje nedostatky, počítať s nimi pri výbere povolania,
- spoločenských a občianskych
  - oboznámiť žiakov s ich právami a povinnosťami vo všetkých oblastiach spoločenského života,
  - naučiť žiakov kultivovane obhajovať svoje práva v rôznych životných situáciách,
  - dôslednou a systematickou kontrolou zadávaných úloh navodzovať situácie k získaniu vedomia zodpovednosti za včasné plnenie zadávaných úloh a zodpovednosti za vlastnú prácu,
  - pripravovať pre žiakov úlohy, na ktorých sa učia poznávať legislatívu a všeobecné morálne zákony a dodržiavať ich,
  - motivovať žiakov sledovať aktuálne dianie v živote spoločnosti doma a vo svete a dokázať k nemu zaujať stanovisko,
- pracovných
  - na konkrétnych situáciách naučiť žiakov dodržiavať pravidlá práce a správania sa,
  - naučiť žiakov využívať vedomosti v záujme vlastného rozvoja aj svojej prípravy na budúce povolanie,
  - naučiť žiakov získať si podklady pre dôležité rozhodnutia v rôznych oblastiach spoločenského života,
- riešiť problémy
  - zadávať problémové otázky a úlohy, ktoré žiaci samostatne riešia a prichádzajú k vlastným záverom a riešeniam,
  - viesť žiakov ku kritickému mysleniu, využívaniu logického myslenia,
  - viesť žiakov k tvorivému riešeniu úloh, ktoré dokážu prezentovať a obhajovať,
  - viesť žiakov ku spolupráci pri riešení problémov a úloh v skupine,
  - pripravovať žiakov na prípadný neúspech, naučiť ich vytrvalo hľadať ďalšie možnosti uplatnenia,
- komunikačným
  - naučiť žiakov počúvať druhých ľudí, vnímať neverbálnu komunikáciu,
  - naučiť žiakov kultivovane sa vyjadrovať
  - rozvíjať komunikačné schopnosti riadenou diskusiou k učivu, ktoré má súvislosti s aktuálnymi problémami a dianím,
  - vhodnými učebnými aktivitami viesť žiakov k presnému a výstižnému vyjadrovaniu sa
  - vhodnými príkladmi a úlohami učiť žiakov klásť jasné a zrozumiteľné otázky,

- vytvárať problémové situácie, pri ktorých žiak v spolupráci s ostatnými vyhľadáva informácie, triedi ich a spracováva,
- v oblasti informačných a komunikačných technológií
  - viesť žiakov k efektívnemu využívaniu informačno-komunikačnej technológie pri tvorivých aktivitách,
  - viesť žiakov, aby nadobudli schopnosť prostredníctvom internetu a IKT získať a spracovávať informácie a používať pri prezentácii.
- k celoživotnému učeniu sa
  - uvedomeniu si významu celoživotného vzdelávania v súčasnej spoločnosti,
  - naučiť žiakov samostatne vyhľadávať a triediť informácie z rôznych oblastí spoločenského života,
  - na vhodne zvolených ukázkach viesť žiakov k formulovaniu vlastných záverov, pri ktorých uplatnia teoretické znalosti a naučia sa obhájiť vlastné stanoviská,
  - zadávať žiakom na spracovanie a riešenie úlohy, ktoré žiaci riešia samostatne alebo v skupinách, výsledky svojej práce prezentujú a získané informácie prepájajú do širších celkov, hľadajú medzi nimi súvislosti a vyvodzujú z nich závery.

Rámcový učebný plán

Ročník	5.	6.	7.	8.	9.
Občianska náuka	1	1	1	1	0

Stratégia vyučovania a kritéria hodnotenia

Pri vyučovaní tohto predmetu je potrebné vytvoriť pre žiakov dostatočný priestor na tvorivý prístup k riešeniu problémov, podporovať kritické myslenie a schopnosť samostatnej práce. Dôležité je, aby sa zabezpečil dostatočný priestor na nácvik zručností a aplikáciu získaných poznatkov. Učiteľ volí také metódy a formy práce, ktoré podnecujú aktivitu žiakov a okrem vedomostí rozvíjajú zručnosti a postoje žiakov.

Základným predpokladom úspešnosti vyučovania občianskej náuky je aktivita, samostatnosť a tvorivosť žiakov. Žiakom je potrebné na hodinách umožniť hľadanie, objavovanie, prežívanie, samostatnosť, prezentáciu svojich názorov a postojov. Obsah predmetu budeme realizovať formou vzájomnej komunikácie učiteľ – žiak, skupinovú prácou, samostatnou prácou, tvorbou projektov, samostatnými výstupmi. K najefektívnejším metódam vyučovania občianskej náuky patria didaktické hry (situačná metóda, inscenačná metóda, brainstorming), riešenie problémových úloh, práca s informačnými zdrojmi, najmä s internetom a s tlačou, práca s interaktívnou tabuľou, žiacke referáty. Situačná metóda spočíva v tom, že žiaci obdržia opis určitej situácie, skutočnej alebo vymyslenej, ktorý obsahuje niekoľko úloh, ktoré majú motivovať žiakov k riešeniu problémov. Opis situácie môže byť ústny, písomný alebo v podobe nahrávky, nemôže však obsahovať žiadny komentár autora. Po oboznámení sa s opisom nasleduje čas na

sprešňujúce otázky. Potom nasleduje spoločné hľadanie východiska zo situácie, t.j. riešenie problému, s použitím predtým osvojených vedomostí. Vedomosti sa aplikujú v reálnej životnej a spoločenskej situácii. Na záver nasleduje analýza a porovnanie navrhovaných riešení, výber najlepšieho a kontrola a realizácia prijatých rozhodnutí.

Inscenačná metóda je na rozdiel od situačnej dynamická. Jej podstata spočíva v tom, že niektorí alebo i všetci žiaci budú hrať (inscenovať) určité roly, t. j. zinscujú určitú situáciu.

Učiteľ predloží základné myšlienky, dá vybraným hercom čas premyslieť si, o čom budú hovoriť (individuálne alebo v skupinách), alebo pristúpi k inscenácii okamžite, bez prípravy. Inscenačná metóda môže mať formu príbehu (s rozprávačom a postavami), alebo situácie (postavy vymýšľajú dialóg na mieste - prípadne s pomocou učiteľa a zvyšku triedy). V následnej diskusii sa žiaci pokúšajú nájsť východisko zo situácie, t.j. nájsť riešenie problému. Inscenačnú metódu možno považovať za určitý tréning konaný v umelých podmienkach za účelom intelektuálnej a emocionálnej prípravy žiakov pre prácu v reálnych životných situáciách.

Brainstorming (burza nápadov) je skupinové zasadnutie, ktorého cieľom je zhromaždiť všetky tvorivé nápady, ktoré je možné využiť pri riešení určitého problému. Má niekoľko etáp:

- príprava - zoznámenie účastníkov s cieľom - riešeným problémom,
- diskusia k riešenému problému,
- vlastný brainstorming, t.j. vytváranie návrhov riešenia (hypotéz),
- vyhodnocovanie návrhov - výber a využitie riešení.

Pri tejto metóde platia pre žiakov tieto pravidlá:

zákaz kritiky, uvoľnenie fantázie, čo najväčší počet nápadov, riešení, vzájomná inšpirácia, rovnosť žiakov.

Platí iba podriadenosť učiteľovi.

Didaktické hry dávajú žiakom možnosť samostatne myslieť, analyzovať, skúmať, tvoriť riešenia, overovať ich.

Podstatné je hry dobre koncipovať, riadne zorganizovať a získať pre ne žiakov. Besedy, diskusie a polemiky v týchto hrách podporujú u žiakov aj prosociálne správanie.

Riadený rozhovor (heuristická metóda) spočíva v tom, že žiaci si osvojujú nové vedomosti na základe už predtým osvojených poznatkov z učiva občianskej náuky a iných predmetov, prípadne skúseností zo životnej a spoločenskej praxe pod učiteľovým vedením s využitím vlastných logicko-myšlienkových operácií (analógie, indukcie, dedukcie, analýzy, komparácie, generalizácie, abstrakcie). Úloha učiteľa spočíva v kladení premyslených otázok.

Samostatná práca je účinnou metódou aktivizácie žiakov na vyučovacej hodine i pri príprave na vyučovanie. Pri príprave na vyučovanie vyučujúci uloží úlohy jednotlivcovi alebo skupine, ktoré majú plniť v čase mimo vyučovania (zobieranie materiálov a údajov regionálneho charakteru, ktoré súvisia s témou učiva, informácie o minulosti alebo o plánoch rozvoja obce, mesta a pod.).

Metóda besedy (diskusie) je vlastne kombinovaním metódy riadeného rozhovoru s metódou samostatnej práce. Možno ju preto použiť na prerokovanie výsledkov samostatnej práce alebo pri analýze zaujímavého článku, divadelného predstavenia, návštevy výstavy, exkurzie apod.

Projektové vyučovanie je jednou z ďalších možností využitia IKT. V poslednej dobe sa takýto druh vyučovania široko uplatňuje hlavne v zahraničí. Ide o formu výučby, založenej na tom, že sa v rámci výučby rieši hlbšie a komplexnejšie väčší problém, ktorého definovanie a spôsob riešenia sa chápe ako projekt. Výstupom bude plagát alebo ppp. prezentácia.

Výklad a prednášku budeme používať iba tam, kde je potrebné žiakom objasniť zložitejšie otázky, časti učiva v osnovách (právna problematika).

Hodnotenie predmetu

Občianka náuka je zameraná predovšetkým na vytváranie postojov, formovanie vlastných názorov, vyjadrovanie vlastných myšlienok, názorov a postojov. Hodnotenie žiaka musí byť preto komplexné, založené na individuálnom prístupe k osobnosti žiaka a pozitívne orientované. Učiteľ nehodnotí výkony žiakov sám, ale postupne zapája do hodnotenia aj žiakov, žiaci sa učia sebahodnoteniu. Žiakom treba dať príležitosť prežiť pocit radosti z úspechu, pretože v každom žiakovi možno nájsť niečo, za čo ho možno pochváliť, povzbudiť.

Hodnotenie žiaka sa vykonáva klasifikáciou podľa platných metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov ZŠ.

Vo výchovno-vzdelávacom procese sa uskutočňuje priebežné a celkové hodnotenie:

- priebežné hodnotenie sa uskutočňuje pri hodnotení čiastkových výsledkov a prejavov žiaka na vyučovacích hodinách a má hlavne motivačný charakter; učiteľ zohľadňuje vekové a individuálne osobitosti žiaka a prihliada na jeho momentálnu psychickú i fyzickú disponovanosť,
- celkové hodnotenie žiaka v jednotlivých vyučovacích predmetoch sa uskutočňuje na konci prvého polroka a druhého polroka v školskom roku a má čo najobjektívnejšie zhodnotiť úroveň jeho vedomostí, zručností a návykov v danom vyučovacom predmete.

V procese hodnotenia učiteľ uplatňuje primeranú náročnosť, pedagogický takt voči žiakovi, rešpektuje práva dieťaťa a humánne sa správa voči žiakovi. Predmetom hodnotenia vo výchovno-vzdelávacom procese sú najmä učebné výsledky žiaka, ktoré dosiahol vo vyučovacích predmetoch v súlade s požiadavkami vymedzenými v učebných osnovách, osvojené kľúčové kompetencie, ako aj usilovnosť, osobnostný rast, rešpektovanie práv iných osôb, ochota spolupracovať a správanie žiaka podľa školského poriadku. Hodnotenie slúži ako prostriedok pozitívnej podpory zdravého rozvoja osobnosti žiaka.

Hodnotiť sa budú hlavne tieto oblasti:

- schopnosť samostatnej a skupinovej práce pri tvorbe projektov
- zručnosti pri vyhľadávaní a spracovávaní informácií, údajov, práca s textom, čítanie s porozumením
- výber a spracovanie aktuálnych správ – vlastnými slovami, zdôvodnenie výberu
- schopnosť vyjadriť svoj názor, aktivita na hodinách, schopnosť argumentovať, obhájiť svoj názor, vypočúť názory druhých
- overenie teoretických vedomostí tradičnými metódami (ústne skúšanie a didaktické testy).
- tematický celok sa uzatvára tematickou previerkou alebo celohodinovým ústnym skúšaním.

Učebné zdroje

Učebné zdroje plnia významnú úlohu pri získavaní poznatkov a vedomostí žiakov v oblasti významu a funkcie človeka v spoločnosti. Učebné zdroje sú zdrojom informácií pre žiakov. Sú to predovšetkým učebnice, odborná literatúra, dokumenty, zákony, náučné slovníky, odborné časopisy, denná tlač, miestna tlač, internet, kroniky, materiálno-technické a didaktické prostriedky.

Prierezové témy

Pri tvorbe tematicko výchovno-vzdelávacích plánov odporúčame do obsahu v každom ročníku, vhodne implementovať prostredníctvom aktivizujúcich učebných metód nasledujúce prierezové témy:

- Environmentálna výchova – cieľom je, aby žiaci získali vedomosti ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými činnosťami, ktoré sú im primerané a vhodné - chrániť rastliny, zvieratá, mať kladný vzťah k domácim zvieratám ale aj k zvieratám v prírode, starať sa o svoje okolie a pod..
- Osobnostný a sociálny rozvoj – rozvíja ľudský potenciál žiakov, poskytuje im základy na plnohodnotný a zodpovedný život.
- Tvorba projektov a prezentačné zručnosti – spája jednotlivé kompetencie, ktoré chceme rozvíjať u žiakov, ako je komunikovanie, argumentovanie, používanie informácií a práca s nimi, riešenie problémov, poznať sám seba a svoje schopnosti, spolupráca v skupine, prezentácia samého seba.
- Multikultúrna výchova – zaraďuje sa do vzdelávania preto, lebo sa žiaci v škole stretávajú v súvislosti s globalizáciou sveta, so žiakmi rôznych kultúr. Žiaci by mali byť pripravení na rozdielnosť kultúr. Výchovné pôsobenie je zamerané na rozvoj chápania, akceptácie, medziľudskej tolerancie a emocionálne pochopenie inej kultúry. Predpokladom je aj schopnosť detí s nimi spolupracovať.
- Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra - cieľom vzdelávania je motivovať žiakov získavať, rozvíjať a utužovať svoje postoje k morálnym hodnotám, poznať prírodné krásy a tradičnú ľudovú kultúru svojho regiónu, osobitne poznať regionálnu históriu a históriu Veľkej Moravy- postavy kráľa Svätopluka
- Ochrana života a zdravia – cieľom vzdelávania je poskytnúť žiakom potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky a formovať ich vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí.

Okrem uvedených prierezových tém odporúčame implementovať do vzdelávacieho procesu Globálne rozvojové vzdelávanie a Finančnú gramotnosť.

- Globálne rozvojové vzdelávanie sa venuje problematike Miléniových rozvojových cieľov OSN: Odstrániť extrémnu chudobu a hlad, Dosiahnuť základné vzdelanie pre všetkých, Presadzovať rovnosť mužov a žien a posilniť rolu žien v spoločnosti, Znížiť detskú úmrtnosť , Zlepšiť zdravie matiek, Bojovať s HIV/AIDS, maláriou a ďalšími chorobami, Zaisťiť udržateľný stav životného prostredia (pitná voda, kvalita života), Budovať svetové partnerstvo pre rozvoj
- Finančná gramotnosť vychádza z Národného štandardu finančnej gramotnosti verzie 1.0 a venuje sa problematike nasledujúcich tém: Človek vo sfére peňazí, Finančná

zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí , Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb príjem a práca, Plánovanie a hospodárenie s peniazmi , Úver a dlh, Sporenie a investovanie , Riadenie rizika a poistenie.

Medzipredmetové vzťahy

- slovenský jazyk a literatúra
- cudzie jazyky
- zemepis
- dejepis
- prírodopis
- etická výchova
- náboženská výchova
- výtvarná výchova

Tematický celok (predpokladaný počet hodín)	Téma Obsahový štandard	Výkonový štandard
5. ročník 1 hodina týždenne, 33 hodín ročne		
Moja rodina (14 hodín)	Poslanie a funkcia rodiny Funkcie rodiny 4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi/FG/ Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti	Žiak: Chápe význam rodiny pre človeka a spoločnosť Žiak je schopný: Porozprávať, aké môžu byť výdavky na domácnosť a aké môžu byť zdroje príjmov v domácnosti.
	Vzťahy v rodine, roly členov rodiny Princípy, na ktorých fungujú vzťahy v rodine	Vie rozlíšiť pozitíva a negatíva v rodinných vzťahoch Chápe zmysel pozícií jednotlivých členov pre fungovanie rodiny
	Normy a pravidlá, práva a povinnosti členov rodiny Pravidlá platné v rodine, práva a povinnosti rodičov a detí	Chápe význam pravidiel v rodine Chápe spätosť práv a povinností Vie ochraňovať svoje práva a plní si svoje povinnosti
	História mojej rodiny, zvyky a tradície Rodinná genéza 2 generácií dozadu, rodostrom, zvyky a tradície rodiny / Vianoce, Veľká noc.../	Získa úctu a hrdosť na svoju rodinu, tradície a zvyky Pochopí spätosť prítomnosti s minulosťou Vie rozlíšiť v čom sú si rodiny podobné a v čom sú originálne
	Komunikácia v rodine Verbálna komunikácia, neverbálna komunikácia, jednosmerná komunikácia, základné komunikačné techniky	Chápe dôležitosť komunikácie medzi členmi rodiny pre ich harmonický život Vie obhajovať svoj a rešpektovať názor ostatných Prejavuje úctu k názorom rodičov
	Krízy v rodine Dôvody, ktoré vedú ku krízam v rodine, rozvod rodičov, choroba v rodine, neúplná	Identifikuje príčiny rodinných kríz Chápe potrebu preberať rolu neprítomného člena rodiny Vie prejavovať cit spolupatričnosti

	rodina 1. Človek vo sfére peňazí /FG/ Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.	Žiak vie: vysvetliť vplyv bohatstva a chudoby na životné podmienky rodiny.
	Problémy rodinného života a ich riešenie Typológia záťažových situácií, problémy rodinného života, spôsoby riešenia	Vie pomenovať záťažové situácie a vygenerovať základné problémy rodinného života Vie vyjednávať, zdôvodňovať svoje riešenia, aktívne počúvať, robiť kompromisy, prijímať rozhodnutie
	Zdravý spôsob života Životné štýly, stres, relaxačné techniky, zdravá životospráva, pravidlá duševnej hygieny	Porovnáva jednotlivé životné štýly Vie identifikovať stres a naučí sa techniky na jeho odbúranie Uplatní zásady zdravej výživy Uplatňuje pravidlá duševnej hygieny vo svojom rodinnom prostredí
	Zdravý spôsob života Spôsoby trávenia voľného času, spoločné voľnočasové aktivity, individuálne voľnočasové aktivity / turistika, šport, kultúra, starostlivosť o domáce zvieratá.../	Vie rozlíšiť vhodné a nevhodné spôsoby trávenia voľného času Vysvetlí, prečo je pre rozvoj jeho osobnosti dôležité spoločné trávenie voľného času
	Voľný čas v mojej rodine Voľný čas v rodine, spôsoby trávenia voľného času v rodinách	Naučí sa prispôbovať ostatným členom rodiny Formuje si pocit spolupatričnosti
	Naši príbuzní, priatelia, susedia Širšia rodina, medziľudské vzťahy, priateľstvo, pomoc a podpora	Vie vymenovať členov svojej širšej rodiny Na príkladoch uvedie ako fungujú vzťahy v širšej rodine, susedské vzťahy Vie určiť, čím sa vzájomne obohacujú a ako si pomáhajú
	Generačné problémy v rodine Viacgeneračné rodiny, problémy	Vie vysvetliť pojem viacgeneračnej rodiny Zdôvodní potrebu vzájomnej starostlivosti rodičov, detí, starých

	spolunažívania vo viacgeneračných rodinách	rodičov
	Dokumenty a Zákon o rodine Dohovor o právach dieťaťa, Zákon o rodine	Vie pracovať s dokumentom a zákonom Pozná svoje práva a povinnosti zo zákona Osobne sa angažuje proti porušovaniu práv detí Vie, že vzťahy v rodine upravuje Zákon o rodine
Moja škola (19 hodín)	Trieda ako sociálna skupina Princípy fungovania triedneho kolektívu, postavenie jednotlivcov v skupine a ich vzťahy, sociálne roly, socializácia	Vysvetlí príčiny pozícií jednotlivých žiakov i seba v triednom kolektíve Vie vymenovať základné roly žiakov v triede a zaradiť žiakov do nich Vie vysvetliť, čo je socializácia a prečo je pre jednotlivca dôležitá Objasní podstatu problémov vo vzťahu
	Individualizmus – osobnosti v našej triede Osobnosť. pozitívna, negatívna, vodca, vodcovský typ, jeho charakteristické znaky, súperenie, súťaživosť	Vie rozlíšiť pozitívne a negatívne osobnosti triedy Objasní význam pozitívnych vodcov, osobnosti pre život triedy Odhalí manipuláciu zo strany spolužiaka a odolá jej Uvedie príklady súťaživosti v pozitívnom aj v negatívnom zmysle
	Kolektivismus – spolupráca v našej triede Pravidlá spolupráce, kompromis, riešenie konfliktov	Pozná a riadi sa pravidlami spolupráce pri činnostiach triedneho kolektívu Je ochotný robiť kompromisy Pozná základné spôsoby riešenia konfliktov a uplatňuje ich v živote triedy
	Sebahodnotenie a hodnotenie žiakov triedy Rovnosť, rovnakosť, predsudok, sebapoznanie, sebahodnotenie, poznanie a hodnotenie iných	Vie rozlíšiť pojmy rovnosť a rovnakosť Chápe pojem predsudok, na príkladoch uvedie, čo môžu predsudky spôsobiť Pozná svoje pozitíva a negatíva Vie určiť pozitíva a negatíva spolužiakov bez urážania
	Komunikácia v triede Vzájomné pôsobenie členov kolektívu, družní spolužiaci, žiaci s problémami pri nadväzovaní sociálnych	Rozozná odlišnosti jednotlivcov v procese vytvárania sociálnych vzťahov Je ochotný pomôcť spolužiakom s problémami pri nadväzovaní kontaktov, pri socializácii
	Práva a povinnosti žiakov v triede –	Zúčastní sa na tvorbe práv a povinností žiakov triedy

	<p>triedna samospráva Dokument: práva a povinnosti žiakov v konkrétnej triede, vytvorenie a činnosť triednej samosprávy</p>	<p>Využije možnosť ovplyvniť život vo svojej triede Rozvíja zodpovednosť za seba a iných</p>
	<p>Práva a povinnosti žiakov v škole – školská samospráva Dokument: práva a povinnosti žiakov na ZŠ, vytvorenie a činnosť žiackeho parlamentu</p>	<p>Pozná svoje práva a povinnosti v škole Vie, kto ho zastupuje v školskom parlamente a ako obhajuje jeho práva</p>
	<p>Mimovyučovacia a mimoškolská činnosť Mimovyučovacie aktivity v škole, záujmové útvary v škole, aktívne využívanie voľného času</p>	<p>Zapája sa do mimoškolských aktivít Pozná záujmové útvary na škole a zapojí sa do niektorého z nich Uvedie možnosti mimoškolského využívania voľného času</p>
	<p>Naša škola História, úspechy žiakov, bývalí pedagógovia, osobnosti školy, symbolika školy</p>	<p>Vie uviesť úspechy pedagógov a históriu svojej školy Pozná jej symboliku Rozvíja pocit hrdosti, spolupatričnosti, posilňuje snahu reprezentovať školu</p>
	<p>Naša pani učiteľka Osobnosť učiteľa, pracovný štýl učiteľa</p>	<p>Vie uviesť základné typy osobnosti učiteľa Pozná základné pracovné štýly učiteľa Rozvíja kritické myslenie, schopnosť vyjadriť svoj názor bez urážania</p>
	<p>Čím by som chcel byť Povolanie, zamestnanie, rodinné tradície v povolaniach</p>	<p>Vysvetlí na príkladoch pojmy povolanie, zamestnanie Uvedomí si svoj záujem o isté povolanie a vplyv rodiny na svoju budúcu pracovnú orientáciu</p>
	<p>Vzdelávanie ako hodnota Systém hodnôt, hodnoty detí školského veku, vzdelanie v systéme hodnôt detí školského veku</p>	<p>Vie uviesť najdôležitejšie hodnoty vo svojom živote Vysvetlí, aké miesto v jeho hodnotovom systéme má vzdelanie Toleruje hodnoty spolužiakov</p>
	<p>Celoživotné vzdelávanie</p>	<p>Chápe pojem a prijíma myšlienku celoživotného vzdelávania ako</p>

	Celoživotné vzdelávanie	predpokladu pre svoje budúce uplatnenie sa v práci
	Školský systém u nás Typy a stupne škôl, školské zariadenia	Rozlišuje typy stredných škôl Vie vymenovať niektoré školské zariadenia Pozná možnosti ďalšieho vzdelávania u nás
	Školský systém v Európe Typy a stupne škôl vo vybraných štátoch EÚ / projekt Comenius/, povinná školská dochádzka	Porovná typy a stupne škôl u nás a v niektorých štátoch EÚ Rozlišuje dĺžku školskej dochádzky u nás a v štátoch EÚ
	Život žiaka základnej školy u nás – v zahraničí, v meste – na dedine Režim dňa, výchova, vyučovanie, voľnočasové aktivity	Porovnáva život žiaka v SR a zahraničí, v meste a na dedine Hľadá podobnosti a odlišnosti Rozvíja kritické myslenie, vyjadruje svoj názor a zdôvodňuje ho
	Škola budúcnosti Spôsoby učenia a vyučovania v budúcnosti, postavenie žiaka a učiteľa v budúcnosti, obsah vzdelávania v budúcnosti	Rozvíja tvorivosť, fantáziu Prejaví aj zmysel pre realitu Vie vyjadriť a obhájiť svoju predstavu

Počas roka žiaci vypracujú dva projekty: V tematickom celku Moja rodina vypracujú individuálne projekt História našej rodiny a skupinový projekt v tematickom celku Moja škola

6. ročník   1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

Moja obec, región, vlasť, EÚ (13 hodín)	Obec, v ktorej žijem Obec, základné informácie o obci	Vie získať základné informácie o svojej obci a vie ich používať v každodennom živote
	Minulosť a súčasnosť obce Významné udalosti v obci v minulosti a v súčasnosti, tradície, zvyky v obci	Pozná históriu a súčasnosť obce, v ktorej žije
	Kronika, erb, vlajka mojej obce Symboly obce, obecná kronika	Vie vysvetliť vznik a význam symbolov obce – erbu, vlajky (ak ich obec má). Vie posúdiť význam obecnej kroniky pre poznanie minulosti obce a jej prepojenie so súčasnosťou
	Významné osobnosti obce Osobnosti obce v minulosti a v súčasnosti v jednotlivých oblastiach	Pozná osobnosti svojej obce v minulosti a dnes a uvedomuje si význam pozitívnych vzorov pre svoj život.
	Historické pamiatky, krásy prírody v mojej obci a v jej okolí Pamätihodnosti, pramene histórie obce, prírodné krásy	Vytvára si pocit hrdosti na svoju obec poznaním jej histórie a prírody.
	Verejný, kultúrny a spoločenský život v obci Kultúrne aktivity, spoločenské udalosti, iná činnosť v obci	Aktívne sa s členmi svojej rodiny zapája do organizovania akcií v obci a zúčastňuje sa ich.
	Obecná samospráva Miestny úrad, poslanci – obecnej samosprávy, starosta, primátor	Zaujíma sa o spôsob volieb poslancov do obecného zastupiteľstva. Pozná základné poslanie obecného zastupiteľstva. Vie, kto je starostom, primátorom v obci. Zúčastní sa zasadnutia obecného zastupiteľstva s rodičmi alebo s učiteľmi.
	Budúcnosť obce, v ktorej žijem	Pozná výhľadové plány rozvoja obce. Chce sa aktívne spolupodieľať

	Plán rozvoja obce, budúcnosť obce	na jej rozvoji.
	Na čo som hrdá/hrdý v mojej obci a jej okolí Pamiatky, príroda, zaujímavosti	Buduje si pocit hrdosti na svoju obec poznaním jej prírody a pamiatok, zaujímavostí
	Región, v ktorom žijem Región, história, súčasnosť, budúcnosť	Vie získať informácie o histórii a súčasnosti svojho regiónu. Pozná jeho pamiatky, prírodu a osobnosti.
	Moja vlasť Minulosť, súčasnosť, osobnosti, pamiatky, príroda	Vytvára si hrdosť na svoju vlasť poznaním jej minulosti, súčasnosti, prírody a historických pamiatok.
	Štátne symboly Štátna vlajka, znak, pečať, hymna	Pozná štátne symboly SR, chápe ich význam a vie, ako im vzdať úctu.
	Európska únia Integrácia Európy, členské štáty, jednotná európska mena <i>Ekonomické, sociálne a kultúrne prepojenie Slovenska s krajinami a regiónmi sveta</i>	Vie si vyhľadať základné informácie o zjednocovaní Európy, o EÚ a používa ich v každodennom živote. Uvedomuje si význam členstva v EÚ pre občanov SR.
	Prepájanie národnej a Európskej identity Národné špecifiká Slovákov, Európska identita	Uvedomuje si nutnosť zachovania vlastných špecifik a ich prepojenie s európskou identitou. Podporuje šírenie znášanlivosti a tolerancie medzi národmi EÚ.
Vnútorň a vonkajší život jednotlivca (17 hodín)		
Vnútorň život jednotlivca	Ľudská psychika	Pozná základy ľudskej psychiky. Uvedomuje si spätosť psychiky

(9 hodín)	Psychika, psychický vývin, nervový systém, vývin psychiky	a nervovej sústavy (biologické faktory). Vie, že jeho psychika je vo vývine.
	Psychické procesy, základné prvky psychiky Pocit, vnem – vnímanie – pozornosť, predstava	Pozná základné prvky psychiky, vie ich rozlíšiť a uvedomuje si ich význam pre svoju duševnú činnosť.
	Pamäť, myslenie Pamäť krátkodobá, dlhodobá Myslenie – pojmy, súd, úsudok	Pozná a vie rozlíšiť krátkodobú a dlhodobú pamäť a chápe ich význam pre svoju duševnú činnosť. Vie uviesť jednoduchý príklad usudzovania a určiť pojmy, súdy a úsudok.
	Ľudské city City, emócie negatívne, pozitívne emócie	Vie rozlíšiť základné pozitívne a negatívne emócie. Chápe dôležitosť primeraného prežívania emócií.
	Ľudská osobnosť Osobnosť, inteligencia, typy osobnosti	Uvedomuje si neopakovateľnosť charakteristických znakov každej osobnosti, ktorá vytvára ich jedinečnosť. Pozná základné typy osobnosti podľa temperamentu, ich charakteristické znaky a vie zaradiť seba.
	Schopnosti osobnosti Ďalšie typy osobnosti, črty osobnosti, individuálne schopnosti	Učí sa poznávať základné črty svojej osobnosti. Uvedomuje si svoje schopnosti na niektorý druh činnosti.
	Psychológia v dennom živote človeka Psychológia – pojem Simulácia denných životných situácií a ich riešenie s využitím vedomostí zo psychológie	Overuje si svoje schopnosti využívať vedomosti zo psychológie v dennom živote.
	Učíme sa učiť sa Myslenie, myšlienково-logické operácie, proces učenia sa	Uvedomuje si súvislosť medzi pamäťou a myslením v procese učenia sa. Vie (na jednoduchom texte) použiť analýzu a syntézu.
	Metódy učenia sa Metódy učenia sa	Vie získať informácie o základných metódach učenia sa a hľadá si najvhodnejšie pre svoju osobnosť.
Vonkajší život jednotlivca (8 hodín)	Charakteristika sociálnych skupín Sociálne (spoločenské) skupiny, typy	Pozná základné typy sociálnych skupín a vie ich rozlíšiť. Znaky sociálnych skupín vie aplikovať na skupiny, ktorých je členom.

	sociálnych skupín, malé spoločenské skupiny, znaky sociálnych skupín	
	Sociálne vzťahy v skupinách Sociálne vzťahy, štruktúra skupiny, vodcovia skupiny	Uvedomuje si vytváranie sociálnych vzťahov v skupinách, ktorých je členom. Chápe význam vodcov pre vývoj celej skupiny.
	Socializácia jednotlivca Socializácia, jednotlivec – osobnosť	Uplatňuje poznatky o socializácii pri svojom včleňovaní sa do rôznych spoločenských skupín.
	Pozície a roly jednotlivca v skupine Pozícia, rola	Pozná pozície a roly členov skupín, do ktorých patrí. Vie odolať tlaku niektorých jednotlivcov skupiny.
	Metódy merania sociálnych vzťahov v skupinách Základné metódy merania sociálnych vzťahov: pozorovanie, sociometria	Pozná základné metódy merania sociálnych vzťahov v skupinách. Rešpektuje každého člena skupiny, bez ohľadu na jeho pozíciu v skupine. Podporuje včleňovanie iných do skupiny. Uvedomuje si súvislosť medzi vzťahmi v skupine a konaním jej členov ako aj skupiny ako celku.
	Sociálna zručnosť – komunikácia Komunikácia – verbálna neverbálna	Ovláda a v každodennom živote používa základnú sociálnu zručnosť – komunikáciu.
	Sociálna zručnosť – spolupráca Spolupráca	Uvedomuje si spätosť komunikácie a spolupráce v sociálnych skupinách. Je ochotný spolupracovať pri riešení úloh.
	Sociálna zručnosť – riešenie konfliktov Konflikt, obrana, útok kompromis	Učí sa riešiť konflikty kompromisom, správa sa tak, aby ich on sám nevyvolával.

Počas roka žiaci vypracujú dva projekty: V tematickom celku Moja obec, región, vlasť, EÚ vypracujú skupinový projekt podľa výberu a individuálny projekt v tematickom celku Vnútorň a vonkajší život jednotlivca

7. ročník   1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

<p>Sociálne vzťahy v spoločnosti (9 hodín)</p>	<p>Spoločnosť, jej vznik, vývoj a charakteristika Spoločnosť, človek, vývoj človeka, vývoj spoločnosti, charakteristika spoločnosti, komunita.</p>	<p>Vie použiť informácie z dejepisu o vzniku a vývoji ľudskej spoločnosti a človeka. Pozná základné znaky ľudskej spoločnosti. Rozlišuje medzi vidieckou a mestskou komunitou.</p>
	<p>Spoločnosť a jej zloženie Štruktúra spoločnosti a sociálne vzťahy v nej Štruktúra spoločnosti, vzťahy v spoločnosti, typy štruktúr spoločnosti.</p>	<p>Vie rozčleniť ľudskú spoločnosť na jednotlivé typy štruktúr. Vníma seba ako súčasť jednotlivých štruktúr spoločnosti.</p>
	<p>Makrosociálne skupiny Veľké spoločenské skupiny, spoločenské vrstvy, triedy, kasty, stavy.</p>	<p>Pozná základné rozvrstvenie ľudskej spoločnosti. Vie rozlíšiť veľké spoločenské skupiny od malých. Vie vysvetliť význam príslušnosti k sociálnej skupine pre život jednotlivca.</p>
	<p>Sociálne zmeny v spoločnosti Sociálne zmeny, príčiny sociálnych zmien.</p>	<p>Vie vysvetliť nutnosť sociálnych zmien. Pozná hlavné príčiny sociálnych zmien.</p>
	<p>Prirodzený pohyb obyvateľstva a migrácia Prirodzený pohyb (migrácia) obyvateľstva, príčiny, prejavy, dôsledky migrácie, pohyb v rámci spoločenského rozvrstvenia. Štruktúra obyvateľstva Štruktúra obyvateľstva, rasy, národy, národnosti, etnické skupiny, jazyky.</p>	<p>Pozná súvislosti medzi sociálnymi zmenami a migráciou obyvateľstva. Vie vysvetliť príčiny a dôsledky migrácie pozná možnosti zmeny postavenia jednotlivca v spoločnosti. Vie sa orientovať v národnom a etnickom zložení obyvateľstva. Vie vymenovať rasy a ich znaky.</p>
	<p>Štruktúra obyvateľstva – náboženstvá</p>	<p>Pozná hlavné náboženstvá.</p>

	Náboženstvá na Zemi, funkcia náboženstiev v spoločnosti, náboženské organizácie.	Chápe úlohy náboženstva v modernej spoločnosti. Vie odlíšiť sekty od cirkevných organizácií. Je tolerantný voči náboženstvám iných ľudí.
	Kultúra, multikulturalizmus Kultúra, multikultúrnosť	Chápe kultúru ako výsledok činnosti ľudskej spoločnosti. Chápe hodnoty jednotlivých kultúr a toleruje kultúrnu rozmanitosť. Vie prejavíť hrdosť na svoje kultúrne hodnoty.
	Sociálne a politické napätie v spoločnosti a ich riešenie Príčiny a dôsledky vojen, diktátorské režimy, terorizmus – jeho príčiny, dôsledky s vplyv na spoločnosť. <i>Historické, geografické a spoločenské súvislosti negatívnych globalizačných javov</i>	Pozná príčiny konfliktov medzi spoločenskými skupinami. Vie vysvetliť význam sociálnych hnutí pre jednotlivca a spoločnosť. Pozná príčiny a dôsledky vojen a terorizmu.
Občiansky život ako proces formovania demokracie (21 hodín)	Občan, občianska spoločnosť a štát Občan, občianstvo, štát.	Vie vysvetliť vzťah medzi občanom a štátom. Pozná vznik a vývoj občianstva. Vie vymenovať znaky štátu prospešného pre občana.
	Historický pohľad na občiansku spoločnosť Občania v starovekom Grécku, občianska spoločnosť v rímskej republike, vývoj občianskej spoločnosti.	Pozná korene občianskej spoločnosti. Vie porovnať postavenie občanov v Aténskej demokracii a Rímskej republike.
	Vznik štátu Prvé štáty na svete, Aténska demokracia, Rímska republika, štát, znaky štátu. Právny štát	Vie použiť informácie z dejepisu o vzniku štátov. Vie vysvetliť pojem štát. Vie vymenovať znaky štátu. Pozná korene právneho štátu v antickej spoločnosti. Vie vymenovať znaky právneho štátu. Vie v konkrétnych situáciách rozlišovať či ide o právny štát.

	Znaky právneho štátu, občan a právny štát.	
	Ústava Slovenskej republiky Ústava SR – základný zákon štátu, členenie ústavy, preambula, 2. Hlava Ústavy SR.	Chápe význam ústavy pre riadenie štátu. Pozná obsah Ústavy SR. Vie vymenovať orgány štátnej moci. Vie zdôvodniť, prečo je II. Hlava Ústavy SR pre občanov najdôležitejšia.
	Kto nám vládne (Štátna moc) Štátna moc, zložky štátnej moci, zákonodarná moc.	Vie vysvetliť, ako a prečo vzniká štátna moc. Vie vymenovať orgány štátnej moci. Vie vymenovať úlohy parlamentu.
	Kto nám vládne (štátna moc) Štátna moc, výkonná moc, Prezident, súdna moc.	Vie vymenovať, kto a ako vykonáva moc v štáte. Pozná základné právomoci prezidenta. Pozná význam súdov.
	Demokracia, jej vznik a vývoj Dejiny demokracie, priama a nepriama demokracia.	Vie vysvetliť význam slova demokracia. Pozná korene demokracie. Vie vysvetliť priamu a nepriamu demokraciu a uviesť príklady.
	Princípy demokracie Princípy demokracie	Vie vymenovať princípy demokracie. Vie posúdiť podľa konkrétnych situácií stav demokracie v krajine.
	Čo je a nie je demokracia Občianska spoločnosť a demokratický štát	Vie, ako môžu občania ovplyvňovať riadenie štátu. Rozumie pojmu politická pluralita.
	Voľby, volebné právo Volebné právo, volebné princípy, slobodné a čestné voľby, voľby v demokracii.	Vie vysvetliť čo znamená všeobecné a rovné volebné právo. Vie vysvetliť význam slobodných volieb v demokratickej spoločnosti.
	Parlamentné, komunálne voľby Parlamentné voľby, komunálne voľby	Pozná rozdiel medzi parlamentnými a komunálnymi voľbami. Zaujíma sa o komunálne voľby v obci.
	Štátna správa, samospráva Štátna správa, samospráva Čo sú ľudské práva a slobody a prečo sa	Vie rozlíšiť orgány štátnej moci od samosprávnych orgánov. Pozná starostu svojej obce. Zaujíma sa o činnosť obecnej samosprávy. Základné ľudské práva a slobody, občianske práva a povinnosti.

	o nich učíme Základné ľudské práva a slobody, občianske práva a povinnosti.	
	Základné dokumenty ľudských práv Dokumenty ľudských práv, Všeobecná deklarácia ľudských práv, Dohovor o ľudských právach	Pozná základné dokumenty ľudských práv. Pozná inštitúcie ochraňujúce ľudské práva.
	Patria aj deťom ľudské práva? Práva detí, Deklarácia práv dieťaťa, Dohovor o právach dieťaťa	Pozná svoje práva. Vie posúdiť situácie kedy sú práva detí porušované. Vie, na ktoré inštitúcie sa môže obrátiť pri porušovaní svojich práv.
	Niet práv bez povinností a zodpovednosti Práva, zodpovednosť, povinnosť	Chápe spätosť práv a povinností. Uplatňuje zodpovednosť voči právam ostatných v bežnom živote.
	Záujmové a občianske aktivity, činnosť mimovládnych organizácií Záujmové aktivity občanov, občianske združenia, mimovládne organizácie.	Pozná najdôležitejšie mimovládne organizácie v SR. Vie rozlišovať medzi občianskymi aktivitami.
	Dobrovoľnícka a charitatívna činnosť Dobrovoľnícka činnosť, charitatívna činnosť. 4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi/FG/ Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.	Chápe podstatu dobrovoľníckej a charitatívnej činnosti. Zaujíma sa o možnosti pomáhať ako dobrovoľník. Angažuje sa vo svojom užšom prostredí (škola, krúžky..). Organizuje pomoc tým, čo ju potrebujú. Opísať, ktoré charitatívne organizácie žiak vo svojom okolí pozná. Vyhľadať na internete organizácie, ktoré sa venujú darcovstvu a filantropii.
	Triedny žiacky a školský parlament Triedny žiacky parlament, školský žiacky parlament.	Pozná funkcie a právomoci obidvoch parlamentov. Zaujíma sa o ich činnosť, aktívne sa zapája do spolupráce. Pozná meno predsedu školského parlamentu.

	Občianska participácia v širšom prostredí – v obci Účasť na zasadnutí obecného zastupiteľstva.	Získava zručnosti občianskeho života.

Počas roka žiaci vypracujú dva projekty: V tematickom celku Sociálne vzťahy v spoločnosti vypracujú skupinový projekt a individuálny projekt v tematickom celku Občiansky život ako proces formovania demokracie

8. ročník   1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

<p>Štát a právo (18 hodín)</p>	<p>Štát a jeho podstata - štát - znaky štátu</p>	<p>Žiak vie vysvetliť príčiny vzniku štátu. Vie charakterizovať všetky znaky štátu. Vie nakresliť vlajku SR. Ovláda text štátnej hymny. Vie vzdať úctu štátnym symbolom.</p>
	<p>Funkcie štátu - funkcie štátu - vnútorné funkcie - vonkajšie funkcie</p>	<p>Vie uviesť príklady na jednotlivé vnútorné funkcie štátu. Vie vysvetliť úlohu štátu z hľadiska jeho vonkajších funkcií. Vie charakterizovať vzťahy SR so susednými štátmi</p>
	<p>Zložky štátnej moci - zákonodarná - výkonná - súdna</p>	<p>Vie vysvetliť príčiny rozdelenia štátnej moci na jednotlivé zložky. Vie porovnať jednotlivé zložky štátnej moci.</p>
	<p>Formy vlády - monarchia - republika - diktatúra</p>	<p>Vie rozlíšiť medzi absolutistickou a parlamentnou formou monarchie. Vie uviesť konkrétne typy príkladov na demokratickú a nedemokratickú formu republiky. Vie uviesť príklady na typy diktatúr z minulosti i súčasnosti.</p>
	<p>Zložky štátnej moci - zákonodarná - výkonná - súdna</p>	<p>Vie vysvetliť príčiny rozdelenia štátnej moci na jednotlivé zložky. Vie porovnať jednotlivé zložky štátnej moci.</p>

	<p>Zákonodarná moc</p> <ul style="list-style-type: none"> - parlament – NR SR - zákon - zákonodarný proces - Zbierka zákonov - platnosť zákona - účinnosť zákona 	<p>Vie popísať priebeh plenárneho zasadnutia parlamentu – NR SR. Vie charakterizovať úlohu prezidenta v zákonodarnom procese. Vie rozlišovať medzi platnosťou zákona a účinnosťou zákona.</p>
	<p>Vzťah štátu a práva</p> <ul style="list-style-type: none"> - právo - právny štát - právna istota 	<p>Vie definovať pojem právo. Vie zdôvodniť spätosť štátu a práva. Vie uviesť príklady z bežného života na platnosť nadosobnej moci zákona.</p>
	<p>Právne normy</p> <ul style="list-style-type: none"> - norma - právna norma - morálna norma - náboženská norma - estetická norma 	<p>Vie charakterizovať jednotlivé druhy noriem. Na konkrétnych príkladoch vie rozlišovať medzi jednotlivými druhmi noriem.</p>
	<p>Právne inštitúcie SR</p> <ul style="list-style-type: none"> - sudy, prokuratúra, advokácia - polícia - notárstvo <p>Právny poriadok (systém) SR</p> <ul style="list-style-type: none"> - právne predpisy - odvetvia práva - verejné právo 	<p>Vie popísať funkcie jednotlivých právnych inštitúcií SR. Vie aktívne participovať na príprave a priebehu inscenácie súdneho pojednávania na vyučovacej hodine. Vie rozlíšiť služby advokáta a notára. Vie definovať pojem právne predpisy. Vie hierarchizovať pojmy právneho systému SR. Vie opísať dve vybrané odvetvia verejného práva. Vie opísať tri vybrané odvetvia súkromného práva.</p>

	- súkromné právo	
	Právne vedomie - právne vedomie - vývoj právneho vedomia	Vie popísať prepojenosť právneho vedomia s právnym poriadkom štátu. Vie zdôvodniť praktický význam právnych poznatkov pre budovanie svojho právneho vedomia.
	Právny poriadok (systém) SR - právne predpisy - odvetvia práva - verejné právo - súkromné právo	Vie definovať pojem právne predpisy. Vie hierarchizovať pojmy právneho systému SR. Vie opísať dve vybrané odvetvia verejného práva. Vie opísať tri vybrané odvetvia súkromného práva.
	Rodinné právo - Zákon o rodine - manželstvo - rodina - rozvod	Vie vysvetliť poslanie Zákona o rodine a jeho úlohy. Na základe príkladov z literatúry alebo filmu vie vysvetliť dopad ukončenia manželstva rozvodom na členov rodiny.
Ekonomický život v spoločnosti (15 hodín)	Trestné právo - Trestný zákon - trestný čin - trestná zodpovednosť - prezumpcia nevinu - predbežné zadržanie - zadržanie - obvinený - obžalovaný - odsúdený , trest Základné pojmy - ľudské potreby - uspokojovanie ľudských potrieb - statky	Vie vysvetliť všetky uvedené pojmy. Vie aktívne participovať na príprave a priebehu inscenácie, týkajúcej sa trestného činu, na vyučovacej hodine. Vie zdôvodniť potrebu dodržiavania zákonov SR. Žiak vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie odlíšiť uvedené pojmy. Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach. Vie vypracovať návrh využitia konkrétneho vzácneho výrobného

	<ul style="list-style-type: none"> - výrobný proces - výrobné zdroje - vzácnosť výrobných zdrojov - rozhodovanie - rozhodovací proces - výber - alternatívne náklady <p>1. Človek vo sfére peňazí /FG/ Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.</p>	<p>zdroja vo výrobnom procese s uplatnením jednotlivých etáp rozhodovacieho procesu. Uvedomuje si dôsledky rozhodnutí. Učí sa konať rozvážne a zodpovedne.</p> <p>Žiak je schopný: Pomenovať základné ľudské hodnoty. Pomenovať základné ľudské potreby.</p>
	<p>Ekonomika a ekonómia</p> <ul style="list-style-type: none"> - ekonomika - ekonómia - mikroekonómia - makroekonómia <p>1. Človek vo sfére peňazí/FG/ Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.</p>	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie odlíšiť jednotlivé pojmy. Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach. Vie zdôvodniť potrebu osvojovania týchto pojmov z hľadiska ich uplatnenia v jeho praktickom živote.</p> <p>Žiak je schopný: Vedieť stručne popísať ekonomickú sféru človeka a rodiny.</p>
	<p>Základné ekonomické otázky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Čo vyrábať? - Ako vyrábať? - Pre koho vyrábať? 	<p>Vie vytipovať príklady riešenia jednotlivých ekonomických otázok</p>
	<p>Typy ekonomík</p> <ul style="list-style-type: none"> - príkazová ekonomika - trhovú ekonomiku - zmiešanú ekonomiku 	<p>Vie vysvetliť podstatu troch typov ekonomík. Vie porovnať jednotlivé ekonomiky z hľadiska pozitív i negatív. Na konkrétnych príkladoch vie aplikovať riešiteľnosť základnej ekonomickej otázky podľa typu ekonomiky.</p>

		Vie charakterizovať trhovú ekonomiku tromi znakmi. využívaním zdrojov.
	Trhová ekonomika - trhov ekonomika - vlastnck práva	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie uviesť charakteristiku vlastníckych práv. Vie vysvetliť vzťah medzi vlastníckymi právami a efektívnym využívanm zdrojov.
	Trhov mechanizmus - trh - ponuka - zmeny ponuky – príčina, dôsledok - dopyt - zmeny dopytu – príčina, dôsledok - cena	Vie na praktckch príkladoch vysvetliť vzajomn vzťah medzi ponukou, dopytom a cenou tovaru a služieb. Vie urit faktory, ktoré ovplyvňujú zmeny ponuky a dopytu. Vie uviesť praktck príklady dôsledkov zmien v ponuke a dopyte.
	Zkladn formy podnikania - podnik - formy podniku - podnikanie - fyzick osoba - zisk - strata	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie charakterizovať zkladn podmienky úspešného podnikania. Na konkrétnom príklade zoivota opíše úspešného alebo neúspešného podnikateľa z obce alebo regionu .
	Výroba, výrobca - výroba - výrobca - produktivita práce - konkurencieschopnst	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a mnozstvom tovaru. Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a konkurencieschopnstou.

	<p>Spotrebiteľ, spotreba</p> <ul style="list-style-type: none"> - spotrebiteľ - spotreba - súkromná spotreba - verejná spotreba <p>2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí /FG/</p> <p>Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov</p>	<p>Vie definovať uvedené pojmy.</p> <p>Vie uviesť rozdiely medzi súkromnou a verejnou spotrebou.</p> <p>Na konkrétnych príkladoch vie uviesť obmedzenie súkromnej spotreby.</p> <p>Žiak je schopný: použiť príklady na obmedzenie spotreby verejných statkov.</p> <p>Vyhľadať si príslušný orgán na ochranu spotrebiteľov v mieste pobytu. Uviesť príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľa. Vysvetliť kroky pri riešení reklamácie podanej zákazníkom.</p>

Žiaci vypracujú počas roka dva projekty: jeden z tematického celku Štát a právo, jeden z tematického celku Ekonomický život v spoločnosti.

